Ministerie van Financiën

TER INFORMATIE
Aan
de minister
de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

[redacted]

Inlichtingen
[redacted]
M [redacted]
T [redacted]

Auteur
[redacted]

nota

Arrest HR inzake box 3 heffing 2017 en 2018
(massaalbezwaarprocedure)

Datum
24-12-2021

Notanummer
2021-0000267243

Bijlage
1. Ter info nota n.a.v. conclusie AG box 3 heffing

Met deze nota worden de bewindslieden geïnformeerd over een vandaag verschenen arrest. De nota is ter informatie gedeeld met AFEP, FEZ en de IRF. Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen. Deze zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken Toezicht FEZ.

Aanleiding

Vandaag (24 december 2021) heeft de Hoge Raad (HR) een arrest gewezen in een proefprocedure massaal bezwaar over de vermogensrendementsheffing in de inkomstenbelasting (box 3-heffing). De procedures gaan over de box 3-wetgeving in de jaren 2017 en 2018. In het oog springt hierbij het rechtsherstel dat de HR biedt.

Kern

- De HR heeft vandaag beslist dat het box 3-stelsel in de jaren 2017 en 2018 strijdig is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod, opgenomen in het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de Fundamentele Vrijheden (EVRM).
- De Advocaat-Generaal (AG) Niessen had op 1 november 2021 een advies aan de HR uitgebracht in deze zaak over de box 3-heffing in 2017 en 2018, en vond - evenals de HR vandaag - dat de box 3-heffing strijdig is met het EVRM. Over dit advies bent u, de staatssecretaris, destijds geïnformeerd (zie bijlage 1, nr. 2021-220389).
- De HR heeft vandaag geoordeeld dat de box 3-wetgeving niet verenigbaar is met het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel door bij de belastingplichtige box 3-belasting te heffen over het werkelijke rendement, dat in zijn geval lager is dan het forfaitair rendement.
- De HR heeft daarom de aanslagen inkomstenbelasting verminderd.
- Het arrest heeft grote uitvoeringstechnische en budgettaire consequenties (zowel aan de uitgavenkant als aan de inkomstenkant).
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box 3-heffingen vergt extra ICT-capaciteit en inzet van personeel, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijn van zes maanden voor deze herrekening niet worden gehaald. De uitvoeringsgevolgen zijn afhankelijk of er wel/niet geautomatiseerd herstel mogelijk is. Het is nog onduidelijk

of het arrest de ruimte biedt voor geautomatiseerd herstel waarvoor al scenario's waren voorbereid door de Belastingdienst. Dit zal nader worden uitgezocht en de gevolgen hiervan in kaart gebracht.

- Daarnaast is op dit moment nog niet duidelijk of compensatie alleen voor de groep van massaal bezwaar geldt of voor alle belastingplichtigen in box 3. Hierbij dient alvast opgemerkt te worden dat belastingplichtigen tot 5 jaar na definitieve vaststelling een aanvulling op hun aangifte kunnen indienen.
- De uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond het toezicht FEZ. Hierbij is uitgangspunt dat voor het uitgavendeel dekking plaatsvindt binnen artikel 1 van de Financiënbegroting, conform de geldende begrotingsregels.
- Aan de inkomstenkant is geen rekening gehouden met eventuele toekomstige budgettaire derving in box 3 bij het opstellen van het huidige coalitieakkoord. Eventuele budgettaire derving en de gevolgen daarvan aan de inkomstenkant van de begroting zullen ook op een later moment nog worden vastgesteld.
- De Belastingdienst heeft in aanloop naar deze uitspraak al varianten in kaart gebracht voor de afhandeling van de bezwaarschriften.
- Aan het eind van de nota is de woordvoeringslijn opgenomen.

Toelichting

- De onderhavige procedure is een van de zes geselecteerde procedures massaal bezwaar box 3 voor de jaren 2017 en 2018. Middels sprongcassatie is deze eerste van zes procedures direct van de rechtbank naar de Hoge Raad gegaan.
- Vanaf 1 januari 2017 wordt in het box 3-stelsel uitgegaan van gemiddelde rendementen en een gemiddelde verdeling van het box 3-vermogen over spaargeld en andere beleggingen (de vermogensmix).
- Belastingplichtigen worden dus niet aangeslagen op grond van hun werkelijke rendementen en hun werkelijke verdeling van hun vermogen over spaargeld en andere beleggingen.
- In de onderhavige procedure was bij de rechtbank in geschil of de box 3-heffing vanaf 2017 op wetgevend niveau strijdig is met het eigendomsrecht en met het discriminatieverbod (of gelijkheidsbeginsel) in het EVRM.
- Naar het oordeel van de rechtbank is dit niet het geval.
- Dat de box 3-heffing vanaf 2017 alle belastingplichtigen belast op basis van een gemiddelde vermogenssamenstelling (de vermogensmix) vindt de HR strijdig met het eigendomsrecht en discriminatieverbod, beide opgenomen in het EVRM.
- De HR biedt rechtsherstel voor deze schending van het EVRM.
- In de onderhavige zaak staat vast welk direct rendement de belanghebbende in de jaren 2017 en 2018 werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement. Daarom biedt de HR rechtsherstel aan deze belastingplichtige door alleen over dat werkelijke rendement belasting te heffen. De aanslagen inkomstenbelasting voor de jaren 2017 en 2018 zijn door de HR verminderd.

- Er liggen inmiddels 193.856 (cijfer per 1 oktober 2021) bezwaarschriften tegen de box 3-heffing voor de jaren 2017 t/m 2020. Daarvan hebben er 117.914 betrekking op 2017 en 2018.
- Hoe dan ook, zal deze operatie IV-capaciteit en menskracht vergen en daarmee mogelijk tot verdringing leiden van andere werkzaamheden van de Belastingdienst. Deze gevolgen zullen nader in kaart worden gebracht, net zoals de derving aan de inkomstenkant.
- Met het arrest van vandaag komt een eind aan alle box 3-procedures voor de jaren 2017 en 2018.
- De uitspraak van de HR van vandaag heeft tot gevolg dat de Inspecteur nu kan beslissen op alle bezwaarschriften die zijn ingediend in de zaken die zijn aangemerkt als massaal bezwaar.
- Er zal nog moeten worden beslist of het arrest ook gevolgen (en zo ja, welke) heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen hun belastingaanslagen 2017 en 2018.
- Gelet op de beslissing van de HR heeft deze ook gevolgen voor de jaren 2019 en verder, waarover nog wordt geprocedeerd.
- Het herrekenen van alle in aanmerking komende box3-heffingen is een ingewikkelde exercitie, waarbij significante bedragen IH verrekend worden. Ook dreigt dat belastingplichtigen moeten worden gecompenseerd als wettelijke termijnen voor deze herrekening niet worden gehaald. Deze uitvoeringstechnische en budgettaire gevolgen zullen in een separate notitie worden voorgelegd conform de afspraken rond Toezicht FEZ.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden
Niet van toepassing.

Woordvoeringslijn

- De HR heeft in het arrest geoordeeld dat de box 3-heffing in strijd is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod.
- De HR laat het niet over aan de wetgever, maar biedt zelf rechtsherstel (om de strijdigheid met het EVRM op te heffen) voor de betreffende aanslagen inkomstenbelasting.
- In de procedure staat vast welk rendement de belastingplichtige werkelijk heeft behaald. Dit is lager dan het op basis van de wet veronderstelde rendement.
- De HR biedt rechtsherstel voor de jaren 2017 en 2018 door alleen het werkelijke rendement in de heffing te betrekken.
- De IB-aanslagen voor de jaren 2017 en 2018 worden door de HR verminderd. De box 3 heffing dient te worden berekend over het werkelijke rendement.
- Dit geldt voor alle belastingplichtigen die massaal bezwaar box 3 hebben gemaakt tegen de aanslag ib 2017 en 2018.
- Duidelijk is dat dit een arrest is met grote impact. We gaan kijken hoe we dit arrest gaan uitvoeren.
- We kunnen nog niet zeggen hoeveel minder box 3-heffing er over de jaren 2017 en 2018 betaald hoeft te worden, en wat dit betekent voor de jaren erna.
- Of het arrest ook gevolgen heeft voor de box 3-belastingplichtigen die geen bezwaar hebben gemaakt tegen de ib-aanslagen wordt nog bezien.

- Sinds 2017 is het box 3 stelsel aangepast en het werk is nog niet klaar.
- Dat heeft voor veel mensen al verschil gemaakt: hierdoor betalen vanaf dit jaar bijna een miljoen mensen geen belasting meer in box 3 en 1,7 miljoen mensen betalen hierdoor minder belasting.
- Dit kabinet deelt de breed gedeelde wens om het huidige box 3 stelsel aan te passen en belasting te heffen op basis van het werkelijke inkomen uit vermogen (het werkelijke rendement). In het coalitieakkoord staan ook plannen om vanaf 2025 dit nieuwe stelsel in te voeren met tussentijds een verhoging van het heffingvrije vermogen naar ca 80.000 euro per persoon in 2023.